

INSPIRATIEGIDS SCHATTEN VAN Vlieg 2022

HOE MAAK IK EEN SCHATTENZOEKTOCHT?

INHOUDSTAFEL

Welkom	4
1. Je eerste keer Schatten van Vlieg	5
2. Doel van de opdrachten	5
3. How to: een schattenzoektocht maken	5
3.1.1 Communicatie	6
3.1.2 Je zoektocht	6
3.2 Een verrassende inhoud	9
3.2.1 Wie zijn je schattenjagers?	9
3.2.2 De opbouw en vorm van je zoektocht	9
3.2.3 Het vinden van de schat	10
3.2.4 De vorm van de opdrachten	12
3.2.5 De aard en inhoud van de opdrachten	13
3.2.6 En wat nadat de schat is gevonden?	13
3.3 Een verrassende vorm	14
3.3.1 Formaat	14
3.3.2 Kleurgebruik	14
3.3.3 Lay-out	14
3.3.4 Afbeeldingen	15
3.3.5 Tekst	15
4. Opdrachten verzinnen	15
4.1 Achttien leuke geuropdrachten	17
4.1.1. Heeft kunst een geur?	17
4.1.2. WC-Geurtje	17
4.1.3. Beestenboel in de bib	18
4.1.4. Welke geur is juist?	19
4.1.5. Geurenmemory	19
4.1.6. Snuffeltafel	20
4.1.7. Kan geur je waarneming beïnvloeden?	21
4.1.8. Kan je geur vangen?	21
4.1.9. Ruik jij wat je ziet?	21
4.1.10. Telegeurmachine	22
4.1.11. Geurkastje	23
4.1.12. Maak je eigen parfum	23
4.1.13. Maak een geurentoonstelling	23
4.1.14. De geur van mijn gemeente	24
4.1.15. Geuren en emoties	24
4.1.16. Ik ruik ik Ruik wat jij niet ruikt	25
4.1.17. Lachend kakske hinkelspel	25
4.1.18. Kleur- en geuropdracht	26

4.2 Inspiratievoorbeelden	27
4.2.1. Smoke Cloud - Peter De Cupere	27
4.2.2. Maki Ueda - OLfactory Labyrinth	27
4.2.3. Talking Nose - Sissel Tolaas	28
4.2.4 Marcel Duchamp - Belle Haleine	28
4.3 Zelf opdrachten maken	29
5. Een zoektocht voor het hele gezin	30
5.1 Vijf praktische tips	30
5.2 Opdrachten met verschillende moeilijkheidsgraad	31
6. Wat doe je beter niet? Checklist om naast je zoektocht te leggen	32
7. Bekijk je eigen zoektocht kritisch	33
7.1 Vormgeving	33
7.2 Opdrachten	33
7.3 Organiseer een try-out	34
8. Educatieve hulplijnen	35
9. Samenwerken met andere partners	36
10. Communiceren over je zoektocht	36
11. Belangrijke deadlines	36
12. Vragen	36
13. Interessante weblinks	36

WELKOM

Leuk dat je meedoet aan Schatten van Vlieg 2022! **De zomervakantie is het uitgelezen moment om extra in te zetten op families:** brengen gezinnen brengen dan namelijk meer tijd met elkaar door. Met de zomeractie moedigen we families aan om eropuit te trekken en het vrijetijdsaanbod in hun buurt te ontdekken.

De zomers van 2020 en 2021 waren ongetwijfeld unieke Schatten van Vlieg-edities. We sloegen de handen in elkaar om families toch te kunnen verwelkomen voor een coronaproof-zoektocht. **Families bleven wat meer in eigen land en gingen meer dan ooit op zoek naar pareltjes in de buurt.** Schatten van Vlieg beantwoordde moeiteloos aan deze vraag en bleek de ideale uitstap in familiebubble. Een dikke proficiat en een welgemeende dankjewel aan alle verstoplocaties!

Hoe de zomervakantie in 2022 er zal uitzien weten we nog niet, maar sowieso zal Schatten van Vlieg een welgekomen activiteit zijn. **Een schattenzoektocht is namelijk een laagdrempelige en daarom ideale formule om families te laten kennismaken met jouw organisatie.** Redenen genoeg om ook dit jaar jouw locatie of gemeente in de verf te zetten.

Elk jaar zorgt Vlieg voor een **thema** tijdens de zomeractie: het geeft jullie de kans om je zoektocht in een nieuw jasje te steken en je locatie anders te bekijken. Bovendien komen schattenjagers, eens ze de smaak te pakken hebben, het jaar nadien vaak opnieuw een schat zoeken op dezelfde locatie. Dankzij de verfrissende insteek van het thema ontdekken ze elk jaar een nieuw aspect van jouw locatie. Daarnaast gaat meer dan de helft van de kinderen op zoek naar verschillende (2, 3 of meer!) schatkisten. Als je inspeelt op het thema ontdekken ze een **rode draad tussen de locaties** en een verband met de items in de schatkisten. Meer dan genoeg redenen dus om met '**ruiken**', het thema van 2022, aan de slag te gaan.

De zintuigen zijn een toegankelijke manier om kinderen te laten kennismaken met kunst en cultuur. Ze zijn universeel, vertrekken vanuit het kind en zijn daarom toepasbaar op alle locaties.

Daarnaast kan je je zoektocht ook openstellen voor de **allerjongsten**. Ook families met heel jonge kinderen zijn geïnteresseerd in uitstapjes, maar het aanbod is nog erg beperkt en vaak pijlsnel uitverkocht. Door de opdrachten in je zoektocht ook op maat van de allerjongsten te maken, kunnen deze families een leuke tijd beleven op jouw locatie.

Hoe ga je nu aan de slag met het thema ruiken? Hoe ziet zo'n zoektocht eruit en hoe maak je leuke opdrachten? Deze gids vol inspiratie, tips en voorbeeldopdrachten is jouw leidraad. Alle voorbeelden zijn vrij te gebruiken en mogen natuurlijk aangepast worden om de troeven van jouw organisatie extra in de kijker te zetten.

In 2022 draait alles rond het thema '**ruik jij wat ik ruik?**'. Snuffel maar mee!

1. JE EERSTE KEER SCHATTEN VAN Vlieg

Neem je voor de eerste keer deel? Dan kan je alles over Schatten van Vlieg nalezen op [de pagina voor nieuwkomers](#). In vijf stappen gidsen we je door je eerste verkenningstocht.

Heb je nog vragen? Neem dan zeker een kijkje in onze [veelgestelde vragen-lijst](#).

2. DOEL VAN DE OPDRACHTEN

Samen kunst en cultuur beleven is een mooie manier voor (groot)ouders, tantes, peters ... om **een kind op een andere manier te leren kennen**. Het is fijn om de spontaniteit en creativiteit van een kind te zien openbloeien. Samen kunst en cultuur beleven zorgt voor verbondenheid: samen genieten, samen verwonderd zijn, samen nieuwe werelden ontdekken ... Met Schatten van Vlieg staan we dan ook voor de mooie uitdaging om zoektochten te maken die dit gevoel versterken, met **aandacht voor interactie**.

De grote meerwaarde van je deelname aan Schatten van Vlieg zit in het feit dat families ervaren dat jouw specifieke locatie een toffe plek is voor hen. Het doel van de actie is dus niet om kennis over te brengen. Met de Schatten van Vlieg-zoektochten willen we het kijkgedrag en de beleving van families verscherpen en verdiepen. **Doordat we met de actie niet inzetten op kennisoverdracht, maar op beleving, zetten we de deur open voor fijne, creatieve en diverse opdrachten.**

3. HOW TO: EEN SCHATTENZOEKTOCHT MAKEN

Een schattenzoektocht kan je opvatten als een rondleiding, een route door jouw cultuurhuis, met aan het einde van die route een schatkist. In deze gids zal je merken dat er **geen goed-of-foutvragen** zijn om families naar de vindplaats van de schat te leiden. Je kan op de route opdrachten aanbieden en louter door de route te volgen kom je uit bij de vindplaats van de schatkist. Deze manier laat je toe om **vrij prikkelende opdrachten te bedenken**.

Het doel is niet om de schat te vinden, maar de schattenzoektocht is een **middel om families te laten genieten van elkaar en van je aanbod**. We zetten je hieronder graag op weg om iets moois te maken van jouw zoektocht en ervoor te zorgen dat jouw Schatten van Vlieg-zomer een succes wordt.

3.1 CORONAPROOF

Het ziet ernaar uit dat de coronamaatregelen steeds meer kunnen worden afgebouwd. Voor mocht het nodig zijn, geven we hier graag nog enkele tips voor voor een coronaproof zoektocht.

3.1.1 COMMUNICATIE

Duidelijke communicatie over wat er **wel en niet kan** op jouw locatie is altijd erg nuttig voor families, en nu belangrijker dan ooit. Geef deze informatie vooraf aan op www.schattenvanvlieg.be - via [je bericht in de UiTdatabank](#) - en je andere communicatiekanalen. Zo weten families wat ze kunnen verwachten.

- Hanteer je tijdslots voor bezoeken? Is er een maximumcapaciteit?
- Zijn de openingsuren aangepast?
- Zijn de toiletten open?
- Is de cafetaria open? Mag er gepicknickt worden?
- Zijn de lockers beschikbaar?
- ...

3.1.2 JE ZOEKTOCHT

Met de nodige aanpassingen kan je je Schatten van Vlieg-zoektocht coronaproof maken. Zo kunnen families op een aangename en veilige manier jouw locatie verkennen. Als je de zoektocht opstelt, ga dan bij elke stap na wat de schattenjagers moeten doen. Verander je parcours op opdrachten waar nodig, zodat families zo weinig mogelijk materiaal moeten delen of objecten moeten aanraken.

De route

Aankomst

- Plaats aan de ingang een tafeltje met desinfecterende handgel. Maak er ineens een leuke opwarmer van voor de schattenjagers: 'Klaar voor jouw zoektocht? Deze speciale gel bezorgt je magische krachten.'
- Zet papieren zakdoekjes neer en duid aan waar families hun handen kunnen wassen.
- Organiseer de bezoekerstoestroom. Voorzie voldoende ruimte tussen elk gezin. Voorzie eventueel met tape of krijt 'wachtplekjes' op de vloer.

Aan de balie:

- Je baliemedewerkers zijn dé sleutelfiguren om de schattenjacht in goede banen te leiden. Bespreek met hen wat er anders is ten opzichte van andere jaren, bekijk met hen hoe je de ontvangst wil aanpakken en welke mogelijke vragen ze zullen krijgen. Bezorg hen alle nodige informatie opdat ze families zo goed mogelijk op weg kunnen zetten.
- Geef elke schattenjager zijn persoonlijke opdrachtenblad, schatkaarten en benodigdheden mee. Zorg voor voldoende materiaal zodat je geen materiaal moet hergebruiken of zorg ervoor dat je het materiaal voldoende kunt ontsmetten.

Tijdens de zoektocht:

- Maak indien mogelijk gebruik van buitenruimtes. Is je binnenlocatie niet zo groot of nog steeds gesloten? Laat je zoektocht volledig buiten doorgaan.

- Kies plekken met genoeg ruimte om de opdrachten uit te voeren.
- Werk met een bewegwijzering op de grond of op de muren en hang ook de opdrachten goed zichtbaar op.
- Maak een schatkaart of opdrachtenboekje dat elke schattenjager meekrijgt en mee naar huis neemt.
- Voorzie je zoektocht ook in een app. Enkele apps om een zoektocht in uit te werken: de Erfgoedapp, Bibster, Troovie, Actionbound, Geocache, Chestnote en RouteYou.

Aan de schatkist:

De schatkist is de kers op de taart aan het einde van de zoektocht. Indien je wil vermijden dat iedereen de schatkist moet aanraken, kan je de stickervellen en gadgets laten uitdelen door de baliemedewerkers, volgens de hygiënemaatregelen. De schatkist kan wel een spannend eindpunt blijven voor de schattenjagers.

Bijvoorbeeld:

- Verstop de schatkist op een leuke plek achter een raam of op een hoogte waar kinderen er niet aan kunnen. Als ze de plek gevonden hebben, kunnen ze achterhalen waar het stickervel ligt of krijgen ze dit van de baliemedewerker.
- Verstop de schatkist met het deksel open met een duidelijk leesbare boodschap in geplakt, zoals: "Proficiat schattenjager, jij vond de schatkist en ontdekt zo het toverwoord! Ga naar de baliemedewerker, draai 3 keer in het rond en zeg het toverwoord 'bzzzzzz'. Daarna krijg je een verrassing!"
- Laat de schattenjagers de schatkist behandelen alsof het een uitzonderlijke vondst is bij een archeologische opgraving. Voorzie elke schattenjager van een paar handschoentjes wanneer ze de schatkist openen.
- Is je schatkist ergens verstoppt waar niemand de stickervellen kan uitdelen?
 - Verstop er een toverwoord in waarmee de schattenjagers hun schat op een andere locatie mogen ophalen. Of laat ze een **foto** van de kist opsturen naar je e-mailadres en stuur in ruil het boekje met de post op of steek het in de brievenbus (als je publiek erg lokaal is). Kies wat haalbaar is voor jou en de baliemedewerkers.
 - Hang de boekjes met wasknijpers op aan een touw, zodat schattenjagers slechts 1 boekje moeten vastnemen.
 - Als er geen andere manier is en je de boekjes in de schatkist verstoppt, vermeld dan in je opdrachtenboekje/op je schatkaart dat de schattenjager 1 boekje uit de schatkist mag nemen, zonder de andere aan te raken. Voorzie handgel in de schatkist en vraag de schattenjagers voor en na het kiezen van hun boekje hun handen te ontsmetten. Ontsmet de schatkist regelmatig. Leg bij de start van de zoektocht aan de ouders uit hoe ze dit het best aanpakken.
- Ook dit jaar laten we het logboek, dat gewoonlijk door vele handen gaat, achterwege. Wel gaan we families motiveren een leuke foto te nemen en met #schattenvanvlieg op sociale media te plaatsen. Gebruik deze kans om ook zelf in te zetten op de sociale media van jouw locatie of gemeente. Je kan er zelfs een wedstrijd aan verbinden.
- Werk je met een stempelkaart in samenwerkingsverband? In plaats van stempels te zetten, kan je schattenjagers woorden laten verzamelen die een zin vormen. Of je kan stickers voorzien die de schattenjagers zelf plakken.
- Wil je graag zicht hebben op de hoeveelheid kinderen die een schat komen zoeken bij jou, maar ligt dat nu moeilijker met de social distancing-maatregelen? Laat

kinderen op het einde van de tocht hun gegevens in een Vliegbriefbus stoppen. Zo kan jij hen bijvoorbeeld het stickervel opsturen of hen uitnodigen voor een volgend *event*. En zo weet je ineens hoeveel schattenjagers deze zomer langskomen.

De opdrachten:

Ook voor het thema ruiken kan je opdrachten verzinnen waarbij geen materiaal of contact nodig is. Uitbeelden, zoeken, geuren bespreken, ... Er zijn mogelijkheden. Verder in deze inspiratiegids vind je heel wat opdrachten die al *coronaproof* zijn. Aan sommige opdrachten zal je een draai moeten geven. Enkele tips:

- Je kan werken met QR-codes tijdens je zoektocht. Print deze QR-codes en plaats ze bij je opdracht. Zo maak je een QR-code aan.
- Voor sommige opdrachten is er toch materiaal nodig. Kies waar mogelijk voor materiaal dat je niet hoeft te hergebruiken of kan ophangen. Uit een boek iets lezen, op een foto een voorwerp zoeken, ... Print de afbeelding of pagina af in het groot en hang 'm op. Iets knutselen of tekenen? Bedenk manieren waardoor er zo weinig mogelijk materiaal nodig is: scheuren in plaats van knippen, geef een potlood en papier mee aan de balie, ...
- Speelt je zoektocht zich buiten af? Laat kinderen materiaal uit de natuur gebruiken dat ze zelf kunnen oprapen.
- Is er toch materiaal nodig waarvan je slechts beperkte hoeveelheden hebt? Geef het de schattenjagers mee bij de start van de zoektocht en laat ze het nadien terugbrengen naar de balie. Ontsmet het materiaal tussen elke uitleenbeurt.
- Ook de allerkleinsten kunnen we een leuke tijd bezorgen. Laat ouders een opdracht uitvoeren (liedje zingen, dieren nabootsen, ...) die hun baby of peuter gegarandeerd zal entertainen. Maak gebruik van knutselmateriaal: bakpapier, aluminiumfolie, noppenfolie, raffia, ... zijn 'knisperpapiertjes' die je kunt meegeven voor een opdracht.

3.2 EEN VERRASSENDE INHOUD

3.2.1 WIE ZIJN JE SCHATTENJAGERS?

- Bepaal je doelgroep en stem je opdrachten op hen af. Bereik je liever jonge of oudere kinderen? Of beide?
- Kies je ervoor om een zoektocht voor alle leeftijden te doen, probeer dan opdrachten te maken waar verschillende moeilijkheidsgraden in schuilen. Zo kunnen alle leeftijden met eenzelfde opdracht aan de slag.
- Soms gaan de kinderen op schattenjacht met hun (groot-)ouders. Is dat bij jullie ook het geval? Betrek dan ook de (groot)ouders en maak er een interactieve familiezoektocht van waarbij ze moeten samenwerken, het tegen elkaar moeten opnemen, de kinderen de leidersrol moeten opnemen ... (Groot)ouders nemen ook graag actief deel!
- Organiseer een [try-out](#) om je schatzoektocht uit te testen. Nodig een groep families of kinderen uit die nog niet eerder naar je locatie kwamen om jouw zoektocht te testen. Zo krijg jij voor je zoektocht een kritisch testpanel op bezoek, én leg je contact met een publiek dat je nog niet bereikt.

3.2.2 DE OPBOUW EN VORM VAN JE ZOEKTOCHT

- Blijf binnen je eigen mogelijkheden. Ook met weinig budget en mankracht kan je een leuke zoektocht in elkaar steken!
- Geef structuur aan je zoektocht door in verschillende stappen/onderdelen te werken. Probeer die stappen ook duidelijk te communiceren naar de schattenjagers en hun (groot-)ouders. Geef de schattenjagers bijvoorbeeld een expliciet stappenplan, zorg voor duidelijke signalisatie ...

Vlieg maakte van al de kunstwerken
een foto vanuit de lucht.

1. Op elke foto staat een
2. Ga precies op die plek staan
en los de kijkvragen op.
3. Schrijf de antwoorden in de vakjes.
4. Vul de letters uit de genummerde vakjes
in op de laatste bladzijde van dit boekje.

Zo kom je te weten waar de schatkist verstopt is.

Veel plezier!

Zoek de opdrachten

Verzamel cijfers

Maak gerust lawaai

*En vind
de*

- Stem het aantal opdrachten af op je locatie. Blijft de gemiddelde bezoeker niet lang op je locatie, hou de zoektocht dan kort en pittig. Je kan ook een verkorte versie van de zoektocht voorzien. Geef aan welke opdrachten de schattenjagers kunnen overslaan of maak verschillende paden.
- Werk je met materiaal, zorg er dan voor dat je zeker genoeg hebt voor iedereen.
- Blijf de schattenjagers gedurende de hele zoektocht stimuleren om de zoektocht tot een goed einde te brengen.

Je zoektocht zit er bijna op. Je oren mogen nu rusten.
Het is nu de beurt aan je ogen om te werken. Ontdek jij
waar de Superwetteraar de **schatkist van Vlieg**
verstoppt heeft? *

Bibliotheek Wetteren

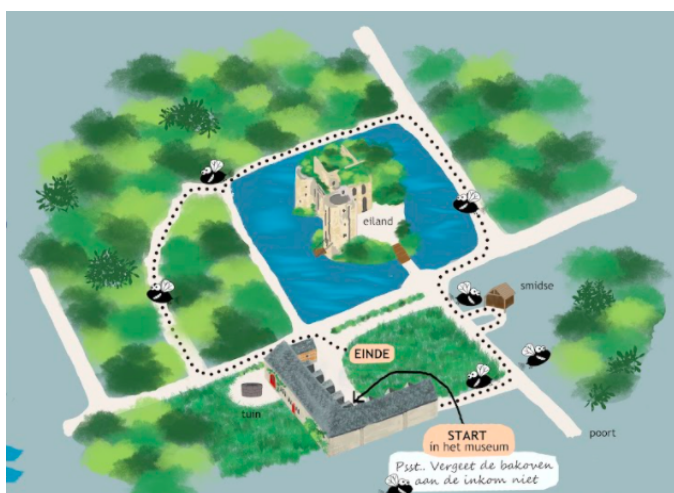
3.2.3 HET VINDEN VAN DE SCHAT

- Bedenk hoe de schattenjagers uiteindelijk de schat zullen vinden. **Geef je hen een schatkaart, krijgen ze bij elke opdracht een puzzelstuk waarmee ze zelf de schatkaart in elkaar kunnen puzzelen ...?** Je kan ervoor kiezen geen bundel mee te geven en uitleg te voorzien op de plaats van de opdracht. Zorg dan voor een duidelijk aangeduid pad dat de schattenjagers begeleidt van de ene opdracht naar de andere.

Wat kan je nog doen om de route aan te duiden?

- Breng het zoekgebied in kaart en plaats er een rooster over. Geef de cijfers en letters van het vakje waar de schat gezocht moet worden weg via de opdrachten.
- Maak als laatste opdracht een kruiswoordraadsel: het woord dat de schattenjagers zo maken, onthult hen de locatie van de schat. Bijvoorbeeld in de 'museumtuin'.
- Laat de schattenzoekers op hun route coördinaten verzamelen: daar staat de schatkist.
- Maak een schatkaart waarop je de route aanduidt.
- Laat de families een route volgen van Vlieg naar Vlieg. Kleef Vliegen op de grond, op deuren, in de straten ... Bij de laatste Vlieg vinden ze dan de schatkist.

Neem een kijkje bij de [zoektochten van afgelopen jaren](#) voor meer inspiratie!

het mot - Grimbergen

- Kinderen komen om een zoektocht te doen. Ze vinden het leuk om als een padvinder opdrachten op te lossen of als detective op zoek te gaan naar de antwoorden om uiteindelijk de schat te vinden. Probeer er dan ook voor te zorgen dat ze op de laatste locatie **een echte schatkist vinden** en niet zomaar doorverwezen worden naar de balie of het onthaal om de schat in ontvangst te nemen.
- **Mag je zoektocht wat moeilijker? Sluit de schatkist met een hangslot!**
 - Leg bij elke opdracht een stempel met een cijfer, die de schattenzoekers mogen drukken op hun blad of boekje telkens ze een opdracht hebben uitgevoerd. Met de uiteindelijke cijfercombinatie kunnen ze het hangslot openen.
 - Werk je met goed-of-fout-opdrachten, stel dan vragen met verschillende antwoordmogelijkheden. Achter elke mogelijkheid staat een cijfer. Als ze alle cijfers vinden, hebben ze de code van het slot gekraakt.
 - Om de code toegankelijk te maken voor de jongste bezoekers, kan je ook werken met een kleurcode: bij elk antwoord staat een kleur. Op het einde moeten de schattenjagers hun kleurcode voorleggen aan het onthaal. Daar geeft de onthaalmedewerker hen de laatste tip om de schat te vinden.

TIP: Zorg dat er voldoende materiaal in de schatkist zit voor alle kinderen en vul de kist regelmatig aan. Het spelplezier wordt groter als de schat goed verstopt zit. Er is heel wat herhaalbezoek, dus verstopt de schatkist elk jaar op een andere plaats. Ontdek op [onze website](#) wat er dit jaar in de schatkist zit.

Het belang van een goed verstopte schatkist geven ook de schattenjagers zelf aan:

"Divers, mooi verspreid over het museum, jammer dat de schatkist zelf niet verstopt was." (Nina)

"Leuke opdrachten met gratis potloden en een heel mooie schatkist met slot. De kinderen vonden het spannend." (Emraan)

"Heel leuk! Spannend zoeken achter de schatkist" (Lowie)

"We vonden het heel fijn en uitdagend, we leerden onbekende hoekjes van de bib kennen! De schatkist openen was een spannend moment en de verrassing was heel leuk!" (Nes)

"nogal basic, jammer dat er geen schatkist met code was ook niet" (Bonnie)

TIP: Sommige schattentochten op openbare plaatsen krijgen jammer genoeg te maken met vandalisme. Hoe kan je dit voorkomen?

- Maak zoveel mogelijk reclame voor je schattentocht (bijvoorbeeld via lokale pers en sociale media). Op die manier zijn er meer mensen op de hoogte en is er meer sociale controle. Meer tips voor de promotie van en communicatie over je schattentocht vind je in de [communicatiegids](#).
- Je kan ook samenwerken met de lokale groendienst of buurtbewoners. Zij kunnen je schattentocht opnemen in hun ronde of een oogje in het zeil houden.

3.2.4 DE VORM VAN DE OPDRACHTEN

- Laat een begeleidend personage de schattenjagers door de opdrachten loodsen. Op deze manier wordt de schattenzoektocht voor de kinderen minder abstract. Heeft je organisatie geen eigen personage of figuur? Je kan altijd Vlieg gebruiken om de kinderen van de ene opdracht naar de andere te brengen!

Regio Pajottenland

Bibliotheek Wetteren

- Leg de opdracht zo kort en helder mogelijk uit. Gebruik gemakkelijke woorden en korte zinnen.
- Probeer zoveel mogelijk visueel te werken. Dan kunnen de allerjongsten en kinderen die nog niet zo goed Nederlands beheersen de schattenzoektocht ook doen!

- Denk ook eens buiten de context van jouw organisatie. Een bib hoeft geen kruiswoordraadsel als rode draad te gebruiken. Een museum hoeft niet te vragen naar het aantal appels op een stilleven. Kies ook opdrachtvormen die niet standaard bij jouw organisatie horen, zo hou je de kinderen een hele zoektocht lang geboeid.

DOORDENKER

Kan je een kleur ook horen? Heeft een geluid ook een smaak? Hier koos de kunstenaar bewust voor één kleur. Alle zintuigen gaan in de mixer... : het kleur zwart koppel jij aan...?

ACTIE

Film heel langzaam het gezicht van iemand uit je omgeving. Vertolk zelf zijn of haar gedachten: vertel de gedachten luidop.

Mu.ZEE

3.2.5 DE AARD EN INHOUD VAN DE OPDRACHTEN

- Plezier staat op nummer één!
- Vertrek vanuit de eigenheid van je locatie en maak gebruik van je collectie.
- Gesloten vragen zijn duidelijk en makkelijk op te stellen, maar komen al snel schools over. Bovendien laten ze weinig ruimte voor creativiteit. Een zoektocht is meer dan gewoon het juiste antwoord vinden. **Probeer voor open vragen te gaan of zoek een goede balans tussen open en gesloten vragen. Kinderen vinden het fijn om erop los te fantaseren!**
- Beperk je binnen een opdracht tot één vraag. Meerdere vragen schrikken al gauw af en zorgen voor een grote brok tekst. Bovendien zullen je schattenjagers zo langer stilstaan bij de vraag die wordt gesteld.
- Zorg voor diversiteit in je opdrachten, van tekenen tot kijken, luisteren, denken, doen, fantaseren, knutselen, bewegen, ... Kinderen houden bovendien van actieve opdrachten.
- Moedig de schattenjagers via je opdrachten aan om foto's te nemen. Met de juiste hashtags maken ze op social media mond-tot-mondreclame voor jouw organisatie. Ontdek leuke ideeën rond het gebruik van social media in de [communicatiegids](#).

3.2.6 EN WAT NADAT DE SCHAT IS GEVONDEN?

- Indien mogelijk en als de coronamaatregelen het toelaten, laat dan de schattenjagers nagenieten van hun zoektocht in een knutselruimte. Zo kunnen ze meteen met hun stickervel aan de slag. Je kan er zelfs nog een wedstrijd aan verbinden.
- Wil je een extraatje voorzien? Je kan altijd een schattenjagersdiploma uitreiken.
- Moedig schattenjagers of hun ouders aan om de wedstrijdcode van op het stickervel in te voeren op [schattenvanvlieg.be](#). Zo maken ze kans op een heerlijk familieweekend!

3.3 EEN VERRASSENDE VORM

3.3.1 FORMAAT

- **Ga voor een makkelijk formaat voor kinderhanden.** Een compact A5-boekje is voor kinderen makkelijker dan een groot A3-papier.
- Denk ook aan minder voor de hand liggende dragers, zoals een iPad of een audiofoon. Combineer gerust verschillende dragers: laat de schattenjagers via de audiofoon naar een inleidend verhaal luisteren en geef hen vervolgens een vragenbundel, ...

3.3.2 KLEURGEBRUIK

- Kies voor frisse en heldere kleuren die je schattenjagers aanspreken en prikkelen.
- Zet je kleuren functioneel in. Zo kan je de opdrachten duidelijker maken voor je schattenjagers.
- Zorg dat je tekst goed leesbaar is op de achtergrondkleuren. Zwarte letters op een donkerrode achtergrond zijn bijvoorbeeld moeilijk te lezen.

3.3.3 LAY-OUT

- **Vermijd een schoolse lay-out.** De kinderen genieten van hun vakantie!
- Ga voor een lay-out die de schattenjagers duidelijk maakt wat ze moeten doen. Zorg dat ze weten waar te beginnen. Maak duidelijk onderscheid tussen de verschillende stappen.
- Gebruik je lay-out om belangrijke woorden in de verf te zetten.
- Probeer eens de vormgeving en lay-out van je schattenzoektocht te baseren op je collectie.
- Online vind je leuke gratis websites waarmee je makkelijk je zoektocht opleukt als een echte graphic designer. (www.canva.be; www.piktochart.com; www.snappa.com; www.designbold.com; powtoon.com)

WAT EEN MOOIE SCHEEPSNAAM!

Zie je het zwart-rode schip in het droogdok?
Zoek haar naam en neem de tweede letter.

Vaak vernoemde de schipper zijn schip naar zijn kinderen, soms een enkele naam zoals deze of soms een samentrekking van namen bijvoorbeeld ALYV = de eerste 2 letters van Albertine en Yvonne zoals het schip in het andere kleinere droogdok.

3.3.4 AFBEELDINGEN

- Afbeeldingen vallen altijd in de smaak. Je kan ze gebruiken om de opdrachten te verduidelijken of leuker te maken.
- Gebruik in je zoektocht gerust visueel materiaal uit de Schatten van Vlieg-[campagnebeelden](#). Zo zal je zoektocht makkelijk herkend worden als een Schatten van Vlieg-zoektocht.

3.3.5 TEKST

- Pas je lettertype aan aan je doelgroep. 'times new roman' is minder aantrekkelijk voor kinderen dan 'architects daughter' of 'AMATIC SC'.
- Speelse lettertypes zijn leuk, maar gaan soms ook ten koste van de leesbaarheid. Zorg dat je lettertypes duidelijk en groot genoeg zijn.
- Hoe korter je tekst hoe beter. Kinderen hebben geen zin om volledige encyclopedieën te lezen terwijl ze een schat aan het zoeken zijn.

4. OPDRACHTEN VERZINNEN

Tijdens de zomer zijn families helemaal in vakantiestemming en is plezier een prioriteit. **Profiteer mee van deze losse sfeer en blijf ver uit de buurt van alles wat schools is in je opdrachten of lay-out.** Bij het kiezen van het aantal opdrachten kijk je best naar de tijd die mensen op je locatie meestal doorbrengen. Voor een museumbezoek trekken mensen vaak meer tijd uit dan om een boek te komen uitlenen in de bib. Het kan dus zinvol zijn om daar bij de keuze van het aantal opdrachten rekening mee te houden én op je website mee te geven hoe lang de zoektocht bij jullie ongeveer duurt. Maak opdrachten gelinkt aan je locatie, collectie of gemeente. Varieer daarbij tussen denk- en doe-vragen. **Durf voor open vragen te gaan: die zijn het allerleukst en wakkeren de creativiteit van de schattenjagers aan.**

Ter inspiratie presenteren we in deze gids **18 gevarieerde ruikopdrachten en inspiratievoorbeelden van kunstenaars**. Er zijn opdrachten die je kan linken aan je collectie of locatie en opdrachten die geen verwijzing hebben. De opdrachten zonder link kan je op voorhand aanbieden, bijvoorbeeld als proevertje om kinderen warm te maken voor je zoektocht en het thema ruiken (bijvoorbeeld in scholen of op de speelpleinwerking). Of je kan de opdrachten op je locatie zelf aanbieden zonder dat families entreegeld moeten betalen. In je zoektocht is het interessant om vooral opdrachten te verwerken die kinderen

echt laten stilstaan bij je collectie of locatie. Je wil immers dat vooral je locatie en je aanbod blijven hangen.

4.1 ACHTTIEN LEUKE GEUROPDRACHTEN

4.1.1. HEEFT KUNST EEN GEUR?

Benodigheden:

- Een schilderij/kunstwerk/installatie uit jouw collectie.

Opdracht:

- Wat zie je hier? Wat gebeurt er in dit kunstwerk? Heeft het kunstwerk een geur als je eraan ruikt?
- Als de dingen in dit kunstwerk echt zouden zijn, hoe zou het kunstwerk dan ruiken? Denk je aan fijne geuren? Of slechte geuren? Donkere geuren? Of lichte geuren? Sterke geuren? Of zachte geuren?
- Kan je drie verschillende geuren bedenken bij dit kunstwerk?

Schrijf je idee en je voornaam op een post-it en laat die achter naast het schilderij. Degene die na je komt kan jouw idee dan lezen. Als jij de post-its van anderen leest, komen dezelfde dingen dan vaak terug of lees je over andere geuren? Hoe zou dit komen?

4.1.2. WC-GEURTJE

Deze opdracht (en dus een toiletbezoek) kan je in je route integreren of je kan ze als extra zien los van je zoektocht om de bezoekers extra te prikkelen rond het thema geur.

Benodigheden:

- iets dat een goede (of onverwachte) geur verspreidt in de toiletten van je locatie. Hang bijvoorbeeld buideltjes met koffiegruis of vers gemaaid gras op in de toiletten.
- Twee briefjes op de deur van de toiletten (eentje dat zichtbaar is wanneer de kinderen naar binnen gaan en eentje dat zichtbaar is wanneer ze naar buiten gaan).

Opdracht:

1. Hang volgende vragen op kinderhoogte zodat de schattenjagers ze zien net voor ze de toiletten binnengaan. "Vind je de toiletten een leuke plek? Hoe komt dat? Hoe denk je dat het hierbinnen zal ruiken?"
2. Hang ook een papiertje op dat kinderen zien wanneer ze weer naar buiten gaan. "Had je deze geur verwacht?"

Wist je dat... er in New Dehli, India een [Toilet Museum](#) bestaat? Je vindt er heel de evolutie van toiletten terug.

4.1.3. BEESTENBOEL IN DE BIB

Benodigdheden:

- Een stapeltje boeken met foto's van verschillende dieren.

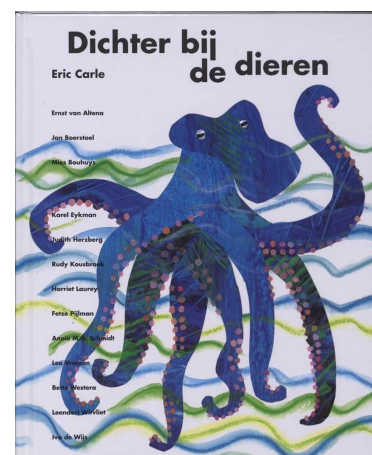
Opdracht: Zet in je opdrachtenboekje een plaatsbeschrijving van de plaats waar de schattenjagers de boeken kunnen vinden en maak een boekentafel met een stapel dierenboeken.

“Valt er jou iets op aan de boeken (die op deze tafel liggen)? (Er staan overal dieren in.) Zoek in de boeken een olifant, brulaap, mug, mol en een hond en ontdek op die plek in het boek een leuk weetje en een opdracht.”

Wist je dat ... dieren een beter reukvermogen hebben dan mensen? Olifanten hebben het allerbeste reukvermogen van het hele dierenrijk. Zou dat door die lange slurf komen? Brulapen hebben dan weer een heel slechte reukzin. Het zijn van de weinige apen die kleuren kunnen zien, andere apen zien de dingen vaak in zwart-wit. Omdat brulapen kleuren kunnen zien is hun reukzin veel minder goed ontwikkeld.

Mogelijke uitbreidingen:

- Muggen kunnen mensen tot op een afstand van 100 meter ruiken. Kan jij zelf ook geuren van op een verre afstand ruiken, net zoals de mug? Je kan zelf een voorwerp met een geurtje op de tafel leggen, of verstoppen in bib. Vraag de kinderen vanaf welke afstand ze het voorwerp niet meer ruiken en laat ze daar een stukje tape op de grond kleven.
- Een mol ziet bijna niets, dus hij moet zijn neus gebruiken als gps. Doe een blinddoek aan, maak je heel erg klein en snuffel als een molletje door de bibliotheek. Welke geuren kun jij herkennen?
- Honden kunnen veel beter ruiken dan mensen. Een hond heeft een grotere neus dan een mens, tenminste een grotere oppervlakte die bedekt is met cellen en zenuwen. Met die cellen en zenuwen kun je ruiken. Naast ruiken, reinigt je neus ingeademde lucht. In je neus zit een vochtig slijmvlies om de lucht die je inademt te reinigen. Een hond heeft een groter slijmvlies en dus meer vocht. Al dat vocht houdt de neus schoon én zorgt ervoor dat de hond goed kan ruiken. Misschien ruik je nog beter als je je neus nat maakt, zoals de snuit van een hond?
- Open vragen: Als je zelf een dier was, welk dier zou je dan willen zijn? Waarom zou jouw reukzin dan belangrijk zijn?

4.1.4. WELKE GEUR IS JUIST?

Benodigdheden:

- Afsluitbare potjes waarvan de inhoud niet zichtbaar is
- Geurige materialen voor in de potjes: boetseerlei, snoepjes, wasverzachter, citroensap, verse of gedroogde kruiden (munt, kruidnagel), theezakjes, modder, houtschilfers, azijn, koffie, ui, gras, stukje kaas, verf, ...

Opdracht:

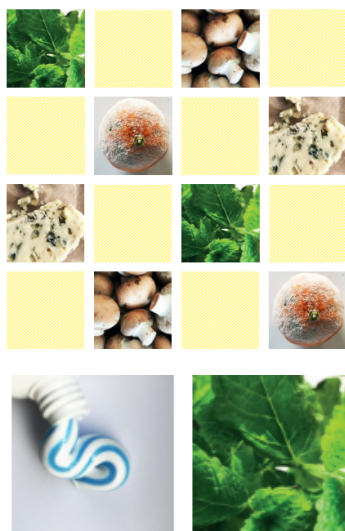
1. Bekijk het kunstwerk. Hoe zou het ruiken op plek die is afgebeeld?
2. Draai een van de potjes open en ruik aan wat er in het potje zit. Waaraan doet deze geur je denken? Wanneer heb je deze geur voor het laatste geroken?
3. Past deze geur bij het kunstwerk? Waarom?
4. Welke geuren zouden er nog bij passen? Zoek het potje dat volgens jou het best bij het kunstwerk past. Schrijf op een post-it welke geuren dat volgens jou zijn en waarom.

4.1.5. GEURENMEMORY

Benodigdheden:

- Een tiental kaartjes met afbeeldingen/foto's van geurende voorwerpen of materialen. Zorg dat je van elke variant twee identieke kaartjes hebt.

Opdracht: Leg alle kaartjes met de afbeeldingen naar beneden op tafel. Daarna mag je om beurten twee kaartjes omdraaien. Zijn beide afbeeldingen gelijk, dan mag je de kaartjes in je bezit nemen en nog een keer draaien. Zijn de afbeeldingen ongelijk dan draai je de afbeeldingen weer naar beneden. Je moet wel onthouden waar elk plaatje ligt. Wie op het einde de meeste kaartjes heeft, heeft gewonnen.

Mogelijke uitbreidingen:

- Je kan allemaal verschillende afbeeldingen op de tafel leggen.
- Je kan ook een mix van beelden, woorden en symbolen maken. (Een foto van tandpasta en munt, de woorden fris, prikkelend en proper, een symbooltje van een tandenborstel, ...)
- Laat de kinderen paren zoeken die volgens hen bij elkaar passen.

4.1.6. SNUFFELTAFEL

Benodigdheden:

- Een grote tafel
- Kookboeken
- Briefjes met opdrachten en open vragen
- Eventueel echte etenswaren

Opdracht: Leg de kookboeken (al dan niet aangevuld met echte etenswaren) samen met de briefjes/opdrachten op de snuffel tafel.

- Lust jij alles wat je ziet? Welke geur zou jij aan deze pagina of aan dit recept geven?
- Vertel over de geur van het eten zonder de naam ervan te gebruiken. Vertel bijvoorbeeld hoe een banaan ruikt, zonder dat je het woord banaan gebruikt.
- Maak een recept waarbij alleen de geur van het eten belangrijk is en niet de smaak. Wat zou jij combineren?
- Welke geur wekt bij jou een honger gevoel op? Welke geur brengt jou het water in de mond? Aan welke geur kan jij niet weerstaan?
- Kan je je een geur inbeelden die past bij je grootouders?
- Welke geurherinnering doet je blozen?

Wist je dat... je smaak afhankelijk is van wat je precies ruikt? Als je niet goed kunt ruiken, verlies je ook 90% van je smaakzin. Vraag je ouders thuis maar eens om je vijf dingen te laten proeven terwijl je geblinddoekt bent. Wat lust je wel en wat niet? Is dat hetzelfde zonder blinddoek?

4.1.7. KAN GEUR JE WAARNEMING BEÏNVLOEDEN?

Benodigdheden:

- Twee kauwgommen: eentje met muntsmaak in een blauw papiertje en eentje met aardbeiensmaak in een rood papiertje
- Pleister
- Kunstwerk in een aparte ruimte of achter een doek of gordijn.

Opdracht:

- Neem zelf de kauwgom uit het blauwe papiertje in je mond en geef je mama, zus, broer of vriend de kauwgom uit het rode papiertje.
- Kauw allebei een minuut op jullie kauwgom.
- Neem de kauwgom uit je mond en plaats hem met behulp van de pleister onder je neus.
- Kijk nu samen naar het kunstwerk. Wat zie je? Wat vind je van het kunstwerk? Schrijf het op een papiertje en doe daarna de pleister met de kauwgom weer af.
- Vergelijk jullie bevindingen. Zijn jullie antwoorden hetzelfde? Had de geur van de kauwgom invloed op wat jullie zagen?

Tip: Je kan de schattenjagers ook een tocht door je gemeente laten maken met de kauwgom en de pleister onder hun neus.

4.1.8. KAN JE GEUR VANGEN?

Benodigdheden:

- Papier en stiften, potloden of kleurpotloden
- Ruimte om tekeningen tentoon te stellen

Opdracht: Kan je geur vangen? Welke geur zou jij hier willen vangen?

Bedenk een machine om jouw favoriete geur te vangen, je mag je helemaal laten gaan! Maak een leuke tekening van deze uitvinding.

Als je klaar bent mag je ze aan de grote uitvinders-muur omhoog hangen. Zo kan iedereen die hier langskomt jouw uitvinding bewonderen.

4.1.9. RUIK JIJ WAT JE ZIET?

Benodigdheden:

- Afsluitbare potjes waarin de inhoud niet zichtbaar is (of een blinddoek)
- Geurige materialen voor in de potjes
- Een grote tafel en tape (Deel de tafel op in 3 delen d.m.v. de tape)
- Blinddoeken

Opdracht:

1. In het middelste vak van de tafel staan afgesloten potten (al dan niet geblindeerd) en gevuld met geurende dingen.
2. Aan de rechterzijde van de tafel plaats je de opdrachten: "Ruik en raad wat er in de pot zit. Kan je de geur beschrijven?"
3. De linkerkant van de tafel is voorzien van beeld- of woordkaarten (nevelig, muf, zoet, tingeling, ...) Hier kan je de opdracht plaatsen: "Plaats de potjes op het woord dat daar volgens jou het best bij past."

4.1.10. TELEGEURMACHINE

Benodigdheden:

- Kleed een ruimte in met een speciaal thema en aan de hand van verschillende rekwisieten. Boots bijvoorbeeld een middeleeuws buffet na met plastic eten in een kasteel en zet een harnas in de ruimte. Je kan ook voor bijpassende middeleeuwse muziek zorgen.

Opdracht: Het kasteel, de bibliotheek, het museum heeft een tijdmachine gebouwd en we flitsen terug in de tijd!

- Kijk goed rond je heen, waar zijn we beland?
- Hoe zou het hier geroken hebben? Welke geuren passen op welke plaats in deze kamer?

Vereenvoudigde versie:

Heb je niet zo veel tijd en middelen? Hang dan een foto op van hoe het er vroeger in jouw locatie uitzag. Je kan de opdracht nog leuker maken met oude voorwerpen die toen typerend waren voor je collectie (een oud boek, een oud werk) of je kan de kinderen zich laten verkleden in outfits van toen. Herken je deze foto, dit voorwerp, deze outfit? Zo zag de bibliotheek, het museum, het kasteel, de ridder, ... er vroeger uit. Wat herken je nog? Hoe denk je dat het hier vroeger rook? Ruikt het nu anders?

4.1.11. GEURKASTJE

Benodigdheden:

- Een vogelkastje
- Een houtzaagje of houtboor voor de opening
- Geurige materialen voor in het geurkastje

Opdracht: Steek je neus eens in het geurkastje want Vlieg verstopte hier verrassende geuren. Kan je raden welke geur(en)? Vind je dit een aangename geur? Waaraan doet deze geur je denken?

4.1.12. MAAK JE EIGEN PARFUM

Benodigdheden:

- Kleine bokaaltjes
- Water
- Bloemen, blaadjes, kruiden of fruit met een sterke geur (steranijs, lavendel, kaneelstokje, citroen, ...) of stinkende dingen zoals azijn. Je kan ook etherische olie voorzien. Zorg dat de kinderen de geurige voorwerpen kunnen plukken, verzamelen of voorzie een aparte tafel met olie of voorwerpen in schaaftjes.

Opdracht: Kijk goed om je heen (je kan binnen of buiten kijken).

- Welke dingen vind jij leuk of speciaal? Hebben deze dingen een gekke geur? Of een fijne of hele onaangename geur? Aan welke geur heb jij de leukste herinnering?
- Kies jouw favoriete geurtjes en pluk of verzamel ze om je eigen parfum te maken!
- Doe de geurtjes die je verzamelde samen in een bokaal (of eerst in de vijzel). Doe er een klein beetje water bij, laat jouw geurtje een beetje trekken (zoals bij thee). Zoals een parfumeur heb jij nu je eigen geurtje gemaakt. Natuurlijk heeft jouw geurtje ook een fantastische naam nodig...

4.1.13. MAAK EEN GEURTENTOONSTELLING

Benodigdheden:

- Afbeeldingen van de werken in de collectie.

Opdracht: Je bent nu bijna aan het einde van de zoektocht en hebt alle werken in het museum gezien. Er ligt een stapel afbeeldingen klaar van de verschillende werken die jij hebt kunnen zien.

- Als jij een geur kon kiezen voor elk van deze kunstwerken, welke geur zou je dan kiezen? Denken de andere schattenjagers of je mama en papa iets anders? Vergelijk jullie ideeën maar eens.
- Welke werken zou jij bij elkaar hangen op basis van hun geur? Hang ze op aan de muur en schrijf er erbij waarom je deze volgorde hebt gekozen.

4.1.14. DE GEUR VAN MIJN GEMEENTE

Benodigdheden:

- Sleutelgat met leuk zicht

Opdracht: Organiseer een wandeling of fietstocht door je stad of gemeente en zet het unieke karakter van jouw stad/gemeente in de verf. Je kan de tocht ook langs de verschillende locaties laten gaan die ieder een individuele zoektocht hebben.

- Wat is de geur van van je stad? Is de geur in bepaalde wijken anders? Waarom?
- Vergelijk de smaak/geur van je inwoners: heeft iedereen hetzelfde idee over de geur van je stad/gemeente? Of vallen sommige geuren ook de anderen meer op?
- Wat zorgt ervoor dat jouw stad/gemeente anders ruikt dan een andere? (fabriek, weilanden, bakkerij, ...)
- Hoe rook jouw stad/gemeente 500 jaar geleden?
- Wat is jouw favoriete geurplek in de stad?
- Zou de vuilnisbelt een fijnere plek zijn als hij heel erg lekker zou ruiken?

4.1.15. GEUREN EN EMOTIES

Benodigdheden:

- Objecten met een geur uit je locatie (bijvoorbeeld een boek in de bib, een nieuw boek, een bloem in je park, een bemest stukje grond, verf,...)
- Stickertjes van smiley's

Opdracht: Geuren wekken vaak een gevoel of een emotie op. Zo word je misschien heel blij van versgemaaid gras maar krijg je de rillingen wanneer je de geur van benzine ruikt. Vind je dat een alcoholstift goed of slecht ruikt? Wat met een nieuw of een oud boek? De verf van het schilderij? Wil je weten welke gevoelens kinderen bij bepaalde elementen op jouw locatie hebben?

4.1.16. IK RUIK IK RUIK WAT JIJ NIET RUIKT

Benodigdheden:

- Schilderijen, boeken met personages op

Opdracht: Je speelt het spelletje 'Ik zie ik zie wat jij niet ziet?' maar beschrijft de neuzen van de personages op de schilderijen of de boeken. De tegenspeler raadt over welke neus je het hebt. Is de neus groot? Klein? Dik? Rood?

Wist je dat ... de neus zich ontwikkelt afhankelijk van het weer? Hoe hoger de temperatuur en de vochtigheidsgraad op die plek, hoe breder de neusvleugels van de mensen.

Meer info vind je in dit artikel:

<https://www.demorgen.be/tech-wetenschap/dit-is-waarom-uw-neus-de-vorm-heeft-die-hij-heeft~bae2b8d9/>

4.1.17. LACHEND KAKSKE HINKELSPEL

Benodigdheden:

- Krijt
- Lachend kakske als hinkelsteen

Opdracht:

Teken met krijt een hinkelspel op de grond. Gooi het lachend kakske op het eerste vak. Let op dat je hierin niet stapt! Hinkel over de vakken en sla het vak met het lachend kakske over. Raap op je terugweg het lachend kakske op en geef het nadien door aan de volgende schattenjager. Als je valt, moet je het eerste vak opnieuw doen. Ben je niet gevallen, mag je de volgende beurt naar het volgende vak! De eerste die alle vakken heeft doorlopen, is gewonnen.

4.1.18. KLEUR- EN GEUROPDRACHT

Benodigdheden:

- kleurpotloden
- kleurplaat
- schaar

Opdracht: Heb je een momentje over en geef je de schattenjagers graag nog een kleuropdracht mee? Bekijk het voorbeeld hiernaast van *Texture Kortrijk*.

Kleur en knip uit. Gebruik deze deurhanger thuis aan het toilet als het even niet zo lekker meer ruikt.

4.2 INSPIRATIEVOORBEELDEN

4.2.1. SMOKE CLOUD - PETER DE CUPERE

Peter De Cupere omschrijft zichzelf als een *contemporary olfactory artist* en heeft zijn oeuvre opgebouwd rond een zintuig dat vrijwel nooit aan bod komt in de beeldende kunsten: de reukzin. Hij maakt geursculpturen, zeepschilderijen, geurinstallaties en brengt welriekende performances. Zijn uitgangspunt is dat geuren zich nog sterker in ons geheugen vastzetten dan beelden. Door beelden te combineren met geuren (en al de associaties die die geuren oproepen), creëert De Cupere een bijzondere ervaring, die verder reikt dan het pure zien of ruiken.

Smoke Cloud:

Dit werk stelt de bezoeker in staat om via een ladder de wolk in te klimmen en zijn hoofd door een gat in het midden te steken. Daar wordt de bezoeker geconfronteerd met een geur die hij/zij misschien niet had verwacht op die locatie: luchtvervuiling.

4.2.2. MAKI UEDA - OLFACTORY LABYRINTH

Maki Ueda is een Japanse kunstenaar. Zij gebruikt niet zozeer geuren dan wel de reukzin zelf. Ze bouwde een labyrint (**Olfactory Labyrinth**) met vier paden met elk een eigen geur die je moest volgen. Geur als navigatiesysteem, dus. Geur en ruimte worden gebruikt om te communiceren en fysieke sensaties op te roepen. Daarbij verwerkt ze zo min mogelijk visuele en auditieve elementen. Beweging en beleving zijn terugkerende thema's. Ze heeft ook iets met parfum. Zo maakte ze een set van vijf geuren (Scents of Holland), die de geuridentiteit van Nederland bepalen. In Olfactoscape bracht ze ingrediënten van het parfum Chanel N°5 afzonderlijk aan op verschillende plekken op een doek.

Door te bewegen rook je de verschillende onderdelen en deconstrueer je het parfum. Enkel in het midden rook je het parfum als geheel. Info: www.ueda.nl

4.2.3. TALKING NOSE - SISSEL TOLAAS

De Noorse **Sissel Tolaas** woont en werkt in Berlijn. Ze beschouwt zichzelf niet als artiest, maar werkt op onderzoek, creativiteit en commercie. Ze ziet geur(kunst) voornamelijk als communicatie en ontwikkelde een fictieve taal (Nasalo) om over geur te kunnen praten.

Lichaamsgeuren en geurmapping zijn belangrijke thema's. Volgens Tolaas stinkt niets. Enkel dat denken bepaalt of iets stinkt. Ze maakt geen onderscheid tussen goede of slechte geuren en is gefascineerd door 'echte' geuren, van het lichaam en van bepaalde plekken.

Ze maakte een olfactieve kaart (**Talking Nose**) van Mexico City, waarvoor ze de aroma's van verschillende wijken ging registreren en aanbracht op een stadsplan. Een van haar bekendste werken is *The FEAR* of *Smell-the smell of FEAR*, waar ze het angstzweet van 14 fobische mannen uit de hele wereld verwerkte in verf waarmee ze een muur beschilderde. Als je erover wreef kwamen de (anonieme) geuren vrij. Zo stelt ze culturele vooroordelen in vraag.

Info:

www.researchcatalogue.net

4.2.4 MARCEL DUCHAMP - BELLE HALEINE

Deze Franse kunstenaar begon in 1910 als kunstschilder en schakelde na drie jaar over op beeldhouwen. Hij was de eerste die een alledaags voorwerp presenteerde als kunstwerk (*Ready Made*). Zijn werk *Fountain* (een urinoir) werd verkozen tot meest invloedrijke kunstwerk van de twintigste eeuw. Hij gebruikte en verwees naar geuren op verschillende manieren in zijn werk: als adem, lucht, parfum, lichaamsgeur, rook, verdamping, aromatische substanties, etc.

Zijn interessantste werk met geur is ongetwijfeld **Belle Haleine** (1921), een leeg parfumflesje dat hij voorzag van een nieuw etiket met een portret van Rose Selavy, zijn vrouwelijk alter ego. Vanaf 1938 voorzag hij elke tentoonstelling van geur.

Wie meer over olfactorische kunst wil weten, kan [hier](#) het stuk over olfactorische kunst in *De Morgen Magazine* nalezen.

4.3 ZELF OPDRACHTEN MAKEN

Je kan natuurlijk ook zelf opdrachten bedenken om jouw collectie of leuke plekken in je cultuurhuis of gemeente extra in de verf te zetten. Maar misschien vind je opdrachten rond het thema ruiken niet zo evident of is het de eerste keer dat je deelneemt en heb je wat meer voorbereiding nodig. We vertellen je graag hoe je vlot zelf enkele opdrachten kunt opstellen.

De eerste stap is kijken naar de mogelijkheden op jouw locatie. Wat wil je in de kijker zetten? En wat past al goed bij het thema ruiken? Je kan ideeën verzamelen via een brainstormsessie of mindmap. Zo kom je tot een heleboel mogelijkheden en deze methode neemt niet veel tijd in beslag. Wanneer je een aantal ideeën hebt, kan je deze gaan uitwerken.

Hou bij het uitwerken van je opdrachten rekening met deze dingen: 10 belangrijkste tips samengevat:

1. Doe iets met het verhaal of de uniciteit van je eigen plek.

Verwerk de inhoud of het verhaal van jouw plek in de opdrachten. Vermijd generieke opdrachten die je zomaar overal zou kunnen doen. In een monument werk je rond het erfgoedverhaal, een bibliotheek draait om boeken, een natuurdomein heeft zijn eigen unieke fauna en flora, ...

2. Zorg voor variatie in de opdrachten

Tekenen, kijken, luisteren, denken, doen, fantaseren, knutselen, bewegen, ...

3. Denk aan verschillende leeftijden

Families hebben vaak kinderen uit verschillende leeftijdsgroepen.

4. Werk voor families, niet alleen voor kinderen

Families op uitstap willen samen dingen doen. Denk aan opdrachten waarbij je moet samenwerken, het tegen elkaar moet opnemen, de kinderen de leidersrol moeten opnemen, ...

5. Een zoektocht is meer dan gewoon het juiste antwoord vinden

Denk breder dan opdrachten met een juist-of-fout-antwoord: vaak zijn die heel beperkend en niet echt interessant. Ga eerder op zoek naar creatieve opdrachten die de fantasie aanwakkeren, kritisch denken stimuleren, ...

6. Hou het simpel

Concepten, teksten, opdrachten, ... Maak ze niet onnodig ingewikkeld. Maak opdrachten zo visueel mogelijk. Zo maak je je zoektocht ook toegankelijk voor families die het Nederlands nog niet zo goed beheersen.

7. Besteed aandacht aan de vorm

Zorg ervoor dat je zoektocht aantrekkelijk is voor families. Dat kan ook met een klein budget! Misschien is een handgeschreven opdracht in de vorm van een brief wel veel leuker dan iets dat in Photoshop of Word is gemaakt.

8. Materiaal prikkelt

Als je materiaal gebruikt, probeer dan voldoende te voorzien. Denk ook aan dingen die families misschien niet standaard in huis hebben.

9. Denk zo breed mogelijk na over ruiken.

Of het nu gaat om kinderen of volwassenen, ruiken doen we allemaal, als alles goed gaat. Wat je ruikt is niet zichtbaar maar wél altijd aanwezig. Sommige geuren herken je direct, zoals verf, bij andere geuren moet je even stilstaan om te achterhalen wat je ruikt.

10. Test bij je doelgroep.

Zijn je opdrachten duidelijk? Weten families wat ze moeten doen? Organiseer een [try-out](#) en test je zoektocht op voorhand.

Naast leuke opdrachten is de omkadering van je zoektocht natuurlijk ook belangrijk.

5. EEN ZOEKTOCHT VOOR HET HELE GEZIN

Uit [onderzoek](#) dat we in 2019 voerden naar de cultuurparticipatie van families met heel jonge kinderen, bleek dat 95% van hen wel zin heeft om aan cultuur te doen, maar niet altijd iets geschikts vinden. Het aanbod voor deze doelgroep is beperkt en vaak pijlsnel uitverkocht. Nochtans trekken families er graag op uit met alle kinderen van het gezin.

5.1 VIJF PRAKTISCHE TIPS

5 praktische tips om je zoektocht zo familievriendelijk mogelijk te maken:

1. Zet alles op kinderhoogte, zo kunnen kinderen zelf aan de slag met je opdrachten. Denk ook aan mensen met een beperking bij het opstellen van je parcours.
2. Blijf binnen je eigen mogelijkheden. Ook met weinig budget en mankracht kan je een leuke zoektocht in elkaar steken!
3. Toon eens een ruimte of een aantal voorwerpen die normaal niet toegankelijk zijn voor bezoekers.
4. Schuif je vaste aanbod voor kinderen tijdens de zomer even aan de kant als je een schattenzoektocht van Vlieg op poten zet. Te veel keuze werkt verwarrend, en bovendien kunnen bezoekers op die manier nog eens terugkomen en iets anders ervaren. Of als een gezin je locatie al eens heeft bezocht op een ander moment, kan je ze tijdens de zomer iets nieuws aanbieden.
5. Indien de coronamaatregelen het toelaten, kan je een plek creëren waar schattenjagers na hun zoektocht nog even kunnen blijven plakken. Een atelier bijvoorbeeld waar kinderen iets verder kunnen uitwerken als ze daar zin in hebben. Je kan de kunstwerken die er gemaakt worden ook tentoonstellen: zo krijgen bezoekers de ervaringen van vorige schattenjagers mee, en volwassenen zien dat er ook bij kinderen iets leeft.

5.2 OPDRACHTEN MET VERSCHILLENDE MOEILIKHEIDSGRAAD

Schatten van Vlieg, verspreid over heel Vlaanderen en Brussel, is een mooie kans om op die (stijgende) interesse in te spelen. De actie mikt op gezinnen/groepen met kinderen van 4 tot 12 jaar, maar **ook kan je jouw zoektocht voor de allerkleinsten (0-5 jaar) toegankelijk maken**. Niet door een nieuw aanbod voor hen te creëren, maar door de opdrachten in je zoektocht met kleine ingrepen aan te passen zodat ook zij van je zoektocht kunnen meegenieten. Wij geven je alvast enkele tips.

- Differentieer in moeilijkheidsgraad, maar vermijd specifieke leeftijdsaanduidingen: oudere kinderen willen soms ook de gemakkelijke opdracht doen, en sommige kinderen van 7 kunnen al echt lezen, anderen nog niet, ... Schrijf de moeilijkheidsgraad erbij of geef een visuele aanduiding (bijvoorbeeld met sterretjes of vliegjes).
- Is een opdracht specifiek voor de allerkleinsten bedoeld, gebruik dan ons **Schatjes van Vlieg-logo** ([hier](#) te downloaden).
- Communiceer op [uitinvlaanderen.be/vlieg](#) en je eigen kanalen duidelijk voor **welke leeftijden** je zoektocht geschikt is en hoe lang de zoektocht duurt. Zo kunnen families inschatten of het met hun kinderen haalbaar is.

Tips voor de allerkleinsten (0 tot 5 jaar):

Ook (heel) jonge kinderen zijn dol op schattenzoektochten. Met de juiste prikkels en eenvoudige opdrachten kan je hen de hele schattenjacht lang blijven boeien.

In 2019 organiseerden we samen met VCOK een testtraject met Museum Dr. Guislain en de bib van Kortenberg om hun zoektochten toegankelijk te maken voor de allerkleinsten. Dit traject, Schatjes van Vlieg, bleek een succes voor beide locaties. Saïdya, publiekswerker in Museum Dr. Guislain, geeft in een [filmpje](#) en dit [artikel](#) tips en tricks over hoe je je zoektocht én locatie toegankelijk kan maken voor de allerkleinsten.

[Hier](#) ontdek je hoe de bib van Kortenberg hun opdrachten heeft aangepast zodat ook heel jonge kinderen een fijne tijd konden beleven, samen met de oudere broer of zus. Op de inspiratiedagen in 2020 gaf VCOK een sessie over hoe je vanuit de leefwereld van de allerkleinsten tot toffe opdrachten kan komen. Lees hun tips [hier](#).

Tips voor schattenjagers van 3 tot 6 jaar:

- Voor de jongere schattenjagers is het volgen van een parcours op zichzelf heel leuk. Je kan een zoektocht maken aan de hand van ballonnen, pijlen, vlaggen of Vliegjes, zonder ingewikkelde opdrachten.
- Wanneer je de kinderen door de zoektocht loodst aan de hand van tips, zijn vooral **afbeeldingen of foto's** leuk voor jonge kinderen. Maak je een fotozoektocht, kies

dan voor duidelijke foto's en zoom niet te veel in op de details. Je kan ook prenten of foto's van voorwerpen of herkenbare plaatsen in je cultuurhuis gebruiken om de kleuters naar de schatkist te leiden.

- Kinderen houden van avontuur! Teken met krijt, stift of stukjes tape een **hindernissenparcours en maak er een avonturen-schattenjacht van**. Laat de kleuters springen over een rivier, van steen tot steen stappen, over een heel smalle strook lopen.
- Print een afbeelding of foto van de verstoppplaats van de schatkist en knip deze in een aantal grote stukken. En puzzelen maar!

Tips voor iets oudere kinderen (+10 jaar):

Oudere kinderen houden van een uitdaging. Maak de opdrachten wat moeilijker of leid ze om de tuin.

- Geef een bericht in geheime taal. De kinderen krijgen telkens een stukje code, op het einde kunnen ze zo het bericht ontcijferen. Een boodschap doorseinen in morsecode of in spiegelschrift?
- Je kan oudere kinderen misleiden. Als ze denken dat ze de schat hebben gevonden, hang je een brief 'GEFOPT'. De schatkist ligt niet hier... Los dit raadsel op en ontdek waar de schatkist wel ligt.
- Bevestig 2 oorschroeven aan de schatkist. Doe hier een cijferslot door. De kinderen ontdekken aan de hand van opdrachten de cijfers en kunnen zo de code kraken.

6. WAT DOE JE BETER NIET? CHECKLIST OM NAAST JE ZOEKTOCHT TE LEGGEN

We merken uit onze bevragingen bij de schattenjagers dat er sommige opdrachten minder populair zijn. Wil je een originele, leuke zoektocht maken die perfect in een vakantiesfeer past? Zorg dan voor variatie en maak niet (te veel) opdrachten van deze types:

- Telopdrachten
- Vragen die niets te maken hebben met je collectie. Denk aan schoolse vragen zoals "benoem de onderdelen van de neus", "verbind de kleuren met het juiste object". Steek er dus eigenheid in die alleen bij jouw locatie of collectie past.
- Opdrachten die alleen op de kinderen gericht zijn. Het voordeel van een familie-uitstap in de vrije tijd is dat de gezinsleden echt quality time met elkaar doorbrengen. Ze hebben echt tijd om met elkaar bezig te zijn, stimuleer dan ook de interactie in je opdrachten. Motiveer aan het onthaal actief om de opdrachten samen uit te voeren.
- Goed-of-fout-vragen
 - een zoektocht werkt ook zonder goed-of-fout vragen. Zie het als een route door je huis naar de kist, met onderweg haltes waar je iets doet. Idealiter bied je op die haltes opdrachten aan die gedifferentieerd zijn volgens moeilijkheidsgraad.
 - Elk kind is verschillend. De ene tekent graag, de andere is meer een denker. Zorg dat er opdrachten in je zoektocht zitten die verschillende

interesseveldten aanspreken. Check of in jouw zoektocht minstens 5 van deze dingen voorkomen: ruiken, kijken, luisteren, knutselen, fantaseren, zoeken, bewegen, samenwerken, voelen, tekenen, schrijven, ...

7. BEKIJK JE EIGEN ZOEKTOCHT KRITISCH

Als je zoektocht bijna klaar is, kan je onderstaande vragen overlopen om je schattentocht nog eens kritisch te bekijken.

7.1 VORMGEVING

1. Bespreek het kleurgebruik
 - a. Welke kleuren?
 - b. Hebben de kleuren een bepaald effect? Zo ja, welk?
2. Bespreek de afbeeldingen en foto's
 - a. Veel of weinig?
 - b. Zijn ze functioneel of decoratief?
 - i. Wat is daar het effect van?
 - ii. Helpen ze de opdrachten duidelijker te maken?
3. Bespreek de tekst
 - a. Wat voor lettertype wordt er gebruikt?
 - b. Past het lettertype bij de doelgroep?
 - i. Geeft het een bepaalde sfeer weer?
 - ii. Ziet het er leuk/aantrekkelijk uit?
 - iii. Is het goed leesbaar?
 - c. Helpt de lay-out inzicht te krijgen in de zoektocht? Kan je bijvoorbeeld door het lettertype ontdekken welke aspecten belangrijk zijn?
4. Welke zoektocht spreekt families volgens jou het meeste aan? Waarom?
5. Wat vind je van de vorm waarin de zoektocht aangeboden zal worden aan de kinderen? (een A4'tje, een aantal losse papieren, een kaart, een boekje, ...)

7.2 OPDRACHTEN

1. Bespreek de leeftijd waarvoor de zoektocht volgens jou geschikt is.
 - a. Met welke woorden worden de opdrachten uitgelegd?
 - b. Zijn er vooral korte of lange zinnen gebruikt?
 - c. Hoeveel hulp denk je dat kinderen nodig hebben van hun ouders om de zoektocht tot een goed einde te brengen?
2. Bespreek de aard van de opdrachten.
 - a. Wat vind je de leukste opdracht?
 - b. Zijn het eerder open of gesloten opdrachten?
 - c. Tot wie richt de zoektocht zich? Enkel de kinderen of tot de hele familie?
 - d. Is het thema verwerkt in de zoektocht? Zo ja, op welke manier?
3. Bespreek de invloed van de opdrachten op de locatie
 - a. Leer je de collectie of locatie beter kennen?

- b. Worden bezoekers aangemoedigd om nog eens terug te gaan? Zo ja, hoe?
- 4. In welke vorm wordt het spel gegoten? (e.g. zoektocht naar een cijfercode, naar een woord, een schatkaart, een route die uitmondt in de vindplaats van de schatkist, ...)

Extra

- 1. Wat onthoud je?
 - a. Is er iets dat je blijft op basis van de antwoorden op deze vragen?
 - b. Welk aspect van [andere zoektochten](#) zou je willen toepassen op je eigen zoektocht?

7.3 ORGANISEER EEN TRY-OUT

Wil jij een breder en nieuw publiek bereiken met je zoektocht? Organiseer voor de start van de zomer een try-out en nodig een groep families of kinderen uit die nog niet 'vanzelf' naar je locatie komen. Denk aan een buitenschoolse opvang, een OKAN-klas, een groep mensen met een beperking ... Zo leg je niet alleen contact met een nieuw publiek, maar krijg je ook meteen een kritisch testpanel over de vloer voor de zomeractie echt start.

Nog meer info vind je op [de website](#)!

8. EDUCATIEVE HULPLIJNEN

We stellen je graag enkele kunsteducatieve organisaties voor die je kan inschakelen voor het maken van een zoektocht:

- **Mooss vzw:** voor ondersteuning bij de ontwikkeling van je zoektocht. Je kan een van hun bestaande workshops boeken of hen inschakelen om een workshop of schattenzoektocht op maat van jouw organisatie te ontwikkelen.

Kijk www.mooss.org

Mail info@mooss.org

- **appelSIEN + ANNAnas:** voor concept, productontwikkeling en realisatie van unieke en authentieke cultuureducatieve materialen op maat, zoals zoektochten, doe-boekjes en educatieve spelen.

Kijk <https://www.appelsienananas.be>

Mail appelsienananas@gmail.com

- **Amadeo Kollektif:** is een creatie-atelier boordevol collectieve experimenten die de verbeelding stimuleren. Deze creatieve, kunstzinnige ervaringen worden professioneel omkaderd door artiesten, pedagogen en ambachtelijk vakmanschap.

Kijk <https://amadeokollectif.be>

Mail info@amadeokollectif.be

- **VCOK:** voor begeleiding bij het proces om een zoektocht voor de allerjongsten te maken of ideeën aan die leeftijdsgroep aan te passen. Ze coachen ook medewerkers of geven vorming rond het werken met en voor de allerjongste.

Kijk www.vcok.be

Mail info@vcok.be

- **Casa Blanca vzw:** met een pak knowhow betreffende cultuureducatie en ook kunst- en erfgoedbeleving voor 4- tot 12-jarigen. Je kan hen ook contacteren met plannen rond toegankelijkheid.

Kijk <https://casablancavzw.be>

Mail info@casablancevzw.be

Wij wensen jullie alvast een vruchtbare samenwerking!

9. SAMENWERKEN MET ANDERE PARTNERS

Uit de evaluatie bij de cultuurhuizen blijkt dat meer dan de helft van de deelnemers samenwerkt met andere partners. Sommigen voorzien naast de zoektochten in de cultuurhuizen een zoektocht in de hele gemeente, sommigen voorzien een extra beloning voor families die op meerdere locaties in de gemeente een schat zoeken of er ontstaan andere leuke samenwerkingsvormen. Ontdek de voordelen, concrete voorbeelden en mogelijkheden in onze [gids rond samenwerken](#).

10. COMMUNICEREN OVER JE ZOEKTOCHT

Nadat je zoveel werk in de voorbereidingen van je schattenjacht hebt gestopt, is het natuurlijk leuk om tijdens de zomermaanden zoveel mogelijk bezoekers te ontvangen. Het Vliegteam verzamelt tips om jouw schattenjacht in de kijker te zetten bij het grote publiek.

Let er zeker op dat je aan het begin van het seizoen voldoende reclame maakt voor de families die graag op voorhand plannen, maar vergeet de last-minute beslissers niet en zet je evenement voor de start ook nog eens goed in de kijker. Hou de updates in het oog voor de [communicatiegids](#).

11. BELANGRIJKE DEADLINES

We maakten [een lijstje van belangrijke deadlines](#)

12. VRAGEN

Heb je nog vragen? Dan vind je misschien al een antwoord in onze [veelgestelde vragen-lijst](#) of op www.publiq.be/schattenvanvlieg. Antwoord niet gevonden? Neem gerust contact op met liesel@publiq.be.

13. INTERESSANTE WEBLINKS

- <https://www.newscientist.nl/nieuws/cultuur-bepaalt-geurvoorkeur>
- <https://www.nporadio1.nl/nieuws/cultuur-media/d69c08cc-4556-4900-976d-ef697186cd22/geuren-uit-het-verleden-hoe-rook-het-vroeger>
- <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/11/23/onderzoek-naar-geuren/>
- <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/voedselexpert-harold-mcgee-over-de-kracht-van-geuren-en-waarom-okselzweet-naar-eend-met-olijven-kan-ruiken~b4e3005c/>
- <https://www.nu.nl/uit/5673677/geur-als-kunst-geuren-brengen-je-meteen-terug-naar-het-verleden.html>
- <https://www.maxvandaag.nl/sessies/themas/media-cultuur/de-geuren-van-vroeger-hoe-ruikte-n-die-eigenlijk/>
- <https://odeuropa.eu/>
- <https://klara.be/kunsthistorica-caro-verbeek-alles-zijn-mooi?view=app>

- https://kunstlinie.magzmaker.com/thuis_ruiken/caro_verbeek
- <https://www.huygens.knaw.nl/odeuropa-mag-opzoek-naar-verloren-europese-geuren/>
- <https://futuristscents.com/>
- <https://www.nporadio1.nl/fragmenten/ovt/6f62a66b-eb0b-4660-bc58-d6031eae88aa/2020-10-30-caro-verbeek-over-de-geur-van-het-verleden>
- <https://podcasts.apple.com/gb/podcast/afl-2-caro-verbeek-over-kunsthistorische-geuren/id1473270556?i=1000447346655>
- <https://www.libelle.be/vrije-tijd/waarom-je-partner-lekker-ruikt/>
- <https://nl.air-up.com/collections/frontpage/products/starter-kit-anthrazit-lime-orange-passionfruit>
- Meer over Smoke Cloud van Peter De Cupere (in het Engels):
<https://zoomoncontemporaryart.com/2017/10/19/smoke-cloud-peter-de-cupere-2013/>